

Convention on
Biological Diversity

2020 UN BIODIVERSITY CONFERENCE

COP 15 - CP/MOP10-NP/MOP4

Ecological Civilization-Building a Shared Future for All Life on Earth

KUNMING – MONTREAL

Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesi

Aralık 2022

Türkçe çevirisi DKMP tarafından yapılmıştır.

KUNMING-MONTREAL KÜRESEL BİYOÇEŞİTLİLİK ÇERÇEVESİ (CBD/COP/15/L25)

Amaç A

- 2050 yılına kadar doğal ekosistemlerin alanı önemli ölçüde artırılarak tüm ekosistemlerin bütünlüğü, bağlantısallığı ve dirençliliği korunur, geliştirilir veya restore edilir,
- Tehdit altında olduğu bilinen türlerin insan kaynaklı yok oluşu durdurulur ve 2050 yılına kadar tüm türlerin yok olma oranı ve riski on kat azaltılır ve yerli yabancı türlerin bolluğu sağlıklı ve dirençli seviyelere çıkarılır,
- Yabancı ve evcilleştirilmiş türlerin popülasyonları içindeki genetik çeşitlilik, uyum sağlama potansiyelleri muhafaza edilerek korunur.

Amaç B

- Biyoçeşitlilik sürdürülebilir bir şekilde kullanılır ve yönetilir; ekosistem işlevleri ve hizmetleri de dahil olmak üzere doğanın insanlara katkıları kıymetlendirilir, korunur ve geliştirilir; şu anda azalmakta olanlar restore edilerek 2050 yılına kadar şimdiki ve gelecek nesillerin yararına sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması desteklenir.

Amaç C

- Genetik kaynakların, genetik kaynaklara ilişkin dijital dizi bilgilerinin ve genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgilerin kullanımından elde edilen parasal ve parasal olmayan faydalar, uygun görüldüğü şekilde yerli halklar ve yerel topluluklar da dahil olmak üzere, uygulanabilir olduğunda, adil ve hakkaniyetli bir şekilde paylaşılır ve bu paylaşım 2050 yılına kadar önemli ölçüde artırılır; genetik kaynaklarla ilgili geleneksel bilginin uygun şekilde korunması sağlanırken, böylece uluslararası kabul görmüş erişim ve fayda paylaşım araçlarına uygun olarak biyoçeşitliliğin korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına katkıda bulunulur.

Amaç D

- Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesini tam olarak uygulamak için finansal kaynaklar, kapasite geliştirme, teknik ve bilimsel işbirliği ve teknolojiye erişim ve teknoloji transferi dahil olmak üzere yeterli uygulama araçları güvence altına alınır ve bu araçlar özellikle gelişmekte olan ülkeler ve en az gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan küçük ada devletlerinin yanı sıra geçiş ekonomisine sahip ülkeler olmak üzere tüm

Taraflar için eşit bir şekilde erişilebilirdir. Yılda 700 milyar dolarlık biyoçeşitlilik finansman açığı kademeli olarak kapatılır ve finansal akışlar Kunming-Montreal Küresel Biyolojik Çeşitlilik Çerçevesi ve 2050 Biyoçeşitlilik Vizyonu ile uyumlu hale getirilir.

1. Biyoçeşitliliğe yönelik tehditleri azaltmak

- **Hedef 1** Yüksek ekolojik bütünlüğe sahip ekosistemler de dahil olmak üzere yüksek biyoçeşitlilik önemine sahip alanların kaybını 2030 yılına kadar sifıra yakın hale getirmek için, tüm alanların katılımcı entegre biyoçeşitliliği kapsayıcı mekansal planlama ve/veya karasal ve denizel alan kullanım değişikliğini ele alan etkili yönetim süreçleri kapsamında olmasını yerli halkların ve yerel toplulukların haklarına saygı duyarak sağlayın.
- **Hedef 2** Biyoçeşitliliğin ve ekosistem fonksiyonlarının ve hizmetlerinin, ekolojik bütünlüğünü ve bağlantısallığını geliştirmek için bozulmuş karasal ekosistemler ve iç su ekosistemleri ile kıyı ekosistemleri ve denizel ekosistemlerin en az yüzde 30'unun 2030 yılına kadar etkili bir şekilde restorasyon altında olmasını sağlayın.
- **Hedef 3** 2030 yılına kadar, karasal alanlar ve iç sular ile kıyı alanlarının ve denizel alanların en az yüzde 30'unun, özellikle biyoçeşitlilik ve ekosistem işlevleri ve hizmetleri açısından özel öneme sahip alanların, ekolojik olarak temsil edilen, iyi bağlantılı ve adil yönetilen korunan alan sistemleri ve diğer etkili alan bazlı koruma önlemleri ile ve uygulanabilir yerlerde yerli ve geleneksel bölgeleri tanıyarak ve daha geniş karasal ve denizel peyzajlara, ve okyanusa entegre edilmesini ve bu tür alanlarda uygun olduğu durumlarda herhangi bir sürdürülebilir kullanımın tamamen koruma sonuçlarıyla tutarlı, geleneksel bölgeleri de dahil olmak üzere yerli halkların ve yerel toplulukların haklarını tanıyan ve bunlara saygı duyan şekilde etkili korunmasını ve yönetilmesini sağlayın.
- **Hedef 4** Tehdit altında olduğu bilinen türlerin insan kaynaklı yok oluşunu durdurmak ve türlerin, özellikle de tehdit altındaki türlerin iyileştirilmesi ve korunması için; yok olma riskinin önemli ölçüde azaltılması ile doğal, yabani ve evcilleştirilmiş türlerin popülasyonları içindeki ve arasındaki genetik çeşitliliğin sürdürülmesi ve eski haline getirilmesi için, *in situ* ve *ex situ* koruma ve sürdürülebilir yönetim uygulamaları dahil olmak üzere uyum sağlama potansiyellerini sürdürmek, ve birlikte var olmaları için insan-yaban hayatı çatışmasını en aza indirmek ve insan-yaban hayatı etkileşimlerini etkin bir şekilde yönetmek için acil yönetim eylemlerinin oluşmasını sağlayın.

- **Hedef 5** Yabani türlerin kullanımının, hasadının ve ticaretinin sürdürülebilir, güvenli ve yasal olmasını; aşırı kullanımı önleyerek, hedef olmayan türler ve ekosistemler üzerindeki etkileri en aza indirerek ve patojen yayılma riskini azaltarak, ekosistem yaklaşımını uygulayarak, aynı zamanda yerli halklar ve yerel topluluklar tarafından yapılan geleneksel sürdürülebilir kullanıma saygı duyup koruyarak sağlayın.
- **Hedef 6** Yabancı türlerin giriş yollarını tanımlayarak ve yöneterek, öncelikli istilacı yabancı türlerin girişini ve yerleşmesini önleyerek, diğer bilinen veya potansiyel istilacı yabancı türleri 2030 yılına kadar en az yüzde 50 oranında azaltarak özellikle adalar gibi öncelikli alanlarda istilacı yabancı türlerin yok edilerek veya kontrol edilerek; istilacı yabancı türlerin biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri üzerindeki etkilerini ortadan kaldırın, en aza indirin, azaltın veya hafifletin.
- **Hedef 7** Daha etkin besin döngüsü ve kullanımı da dahil olmak üzere çevreye salınan fazla nütrient maddelerinin en az yarı yarıya azaltılması; gıda güvenliğini ve geçim kaynaklarını dikkate alarak bilime dayalı entegre haşere yönetimi dahil olmak üzere pestisitlerden ve yüksek derecede tehlikeli kimyasallardan kaynaklanan genel riskin en az yarı yarıya azaltılması; ve ayrıca plastik kirliliğinin önlenmesi, azaltılması ve ortadan kaldırılması için çalışılması da dahil olmak üzere kümülatif etkileri göz önünde bulundurarak, kirlilik risklerini ve tüm kaynaklardan kaynaklanan kirliliğin olumsuz etkisini 2030 yılına kadar biyoçeşitlilik ve ekosistem işlevleri ve hizmetleri için zararlı olmayan seviyelere düşürün.
- **Hedef 8** Doğa temelli çözüm ve/veya ekosistem temelli yaklaşımlar dahil olmak üzere ve iklim eyleminin biyoçeşitlilik üzerine olumsuz etkilerini azaltarak ve olumlu etkilerini teşvik ederek iklim değişikliğinin ve okyanus asitlenmesinin biyoçeşitlilik üzerindeki etkisini en aza indirin ve hafifletme, uyum ve afet riski azaltma eylemleri yoluyla direncini arttırın.

2. Sürdürülebilir kullanım ve fayda paylaşımı yoluyla insanların ihtiyaçlarını karşılamak

- **Hedef 9** Biyoçeşitliliği artıran sürdürülebilir biyoçeşitliliğe dayalı faaliyetler, ürünler ve hizmetleri içerecek şekilde ve yerli halklar ve yerel topluluklar tarafından geleneksel sürdürülebilir kullanımını koruyarak ve teşvik ederek sosyal, ekonomik ve çevresel faydalar sağlanması ile insanlar, özellikle savunmasız durumda olanlar ve biyoçeşitliliğe en çok bağımlı olanlar için yabancı türlerin yönetiminin ve kullanımının sürdürülebilir olmasını sağlayın.

- **Hedef 10** Üretim sistemlerinin dayanıklılığı ve uzun vadeli verimliliği ve üretkenliği ve gıda güvenliği, biyoçeşitliliğin korunması ve restorasyonu ve ekosistem işlevleri ve hizmetleri dahil olmak üzere doğanın insanlara katkılarının sürdürülmesine katkıda bulunan; sürdürülebilir intensifikasyon, agroekolojik ve diğer yenilikçi yaklaşımlar gibi biyoçeşitlilik dostu uygulamaların tatbikinde önemli bir artış dahil olmak üzere, özellikle biyoçeşitliliğin sürdürülebilir kullanımı yoluyla tarım, su ürünleri yetiştiriciliği, balıkçılık ve ormancılık yapılan alanların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlayın.
- **Hedef 11** Tüm insanların ve doğanın yararı için; doğa temelli çözümler ve/veya ekosistem temelli yaklaşımlar vasıtasıyla; hava, su ve iklimin düzenlenmesi, toprak sağlığı, tozlaşma ve hastalık riskinin azaltılması ve ayrıca doğal tehlikelerden ve afetlerden korunma gibi ekosistem işlevleri ve hizmetleri dahil olmak üzere doğanın insanlara katkılarını restore edin, sürdürün ve geliştirin.
- **Hedef 12** Biyoçeşitliliğin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını ana akımlaştırarak, kentsel ve yoğun nüfuslu alanlarda yeşil ve mavi alanların yüzölçümünü, kalitesini ve bağlantısallığını, bunlara erişimi ve bunlardan sağlanan faydaları önemli ölçüde arttırın ve doğal biyoçeşitliliği, ekolojik bağlantısallığı ve bütünlüğü arttırarak ve insan sağlığını ve esenliğini ve doğayla bağlantısını iyileştirerek ve kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmeye ve ekosistem işlevlerinin ve hizmetlerinin sağlanmasına katkıda bulunarak biyoçeşitliliği kapsayıcı kentsel planlamayı sağlayın.
- **Hedef 13** – Genetik kaynakların ve genetik kaynaklara ilişkin dijital dizi bilgisinin ve ayrıca genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilginin kullanımından doğan faydaların adil ve hakkaniyete uygun paylaşımını sağlamak, genetik kaynaklara uygun erişimi kolaylaştırmak ve paylaşılan faydaların 2030 yılına kadar önemli bir artışını kolaylaştırmak için uygulanabilir uluslararası erişim ve fayda paylaşımı araçlarıyla uyumlu, uygun görüldüğü şekilde, her düzeyde etkili yasal, politik, idari ve kapasite geliştirme önlemleri alın.

3. Uygulama ve ana akımlaştırma için araçlar ve çözümler

- **Hedef 14** Biyoçeşitliliğin ve çoklu değerlerinin; politikalara, yasal düzenlemelere, planlama ve geliştirme süreçlerine, yoksulluğu ortadan kaldırma stratejilerine, stratejik çevresel değerlendirmelere, çevresel etki değerlendirmelerine ve uygun görüldüğü şekilde, ulusal muhasebeye, hükümetin tüm kademelerinde ve özellikle biyoçeşitlilik

üzerinde önemli etkileri olan tüm sektörler genelinde, ilgili tüm kamu ve özel faaliyetleri, mali ve finansal akışları bu çerçevenin amaç ve hedefleriyle aşamalı olarak uyumlu hale getirerek tam entegrasyonunu sağlayın.

- **Hedef 15** Biyoçeşitlilik üzerindeki olumsuz etkileri kademeli olarak azaltmak, olumlu etkileri arttırmak, iş dünyası ve finans kurumları için biyoçeşitlilik ile ilgili riskleri azaltmak, sürdürülebilir üretim modellerini sağlamaya yönelik eylemleri teşvik etmek ve etkinleştirmek için iş dünyasının özellikle büyük ve ulusötesi şirketler ve finans kurumlarının:
 - (a) Faaliyetleri, tedarik ve değer zincirleri ve portföyleri boyunca tüm büyük ve ulusötesi şirketler ve finansal kuruluşlar için gereklilikler de dahil olmak üzere biyoçeşitlilik üzerindeki riskleri, bağımlılıkları ve etkileri düzenli olarak izlemeleri, değerlendirmeleri ve şeffaf bir şekilde açıklamaları;
 - (b) Sürdürülebilir tüketim modellerini teşvik etmek için tüketicilere gerekli bilgileri sağlamaları;
 - (c) Uygulanabilir olduğu şekilde, erişim ve fayda paylaşımı düzenlemeleri ve önlemlerine uyum hakkında rapor vermeleri;

konularında yasal, idari veya politik önlemler alın.

- **Hedef 16** Destekleyici politikalar, yasal veya düzenleyici çerçeveler oluşturarak, eğitimi ve ilgili ve doğru bilgi ve alternatiflere erişimi iyileştirerek insanların sürdürülebilir tüketim seçimleri yapmaları için teşvik edilmesini ve bunun için uygun şartların oluşturulmasını sağlayın ve 2030 yılına kadar insanların Toprak Ana ile uyum içinde yaşaması için tüm küresel gıda israfını yarıya indirerek, aşırı tüketimi önemli ölçüde azaltarak ve atık üretimini önemli miktarda azaltarak tüketimin küresel ayak izini adil bir şekilde azaltın,
- **Hedef 17** Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin 8(g) Maddesinde belirtilen biyogüvenlik önlemlerini ve Sözleşme'nin 19. Maddesinde belirtilen biyoteknolojinin ele alınması ve faydalarının dağıtımı için önlemlerini tüm ülkelerde oluşturun, kapasiteyi güçlendirin ve uygulayın.
- **Hedef 18** 2025 yılına kadar biyoçeşitliliğe zararlı sübvansiyonları içeren teşvikleri tespit edin ve en zararlı teşviklerden başlayarak bu teşvikleri 2030 yılına kadar yılda en az 500 milyar ABD Doları oranında önemli ölçüde ve kademeli olarak azaltarak bu teşvikleri orantılı, adil, etkili ve hakkaniyete uygun bir şekilde bertaraf edin, aşamalı

olarak kaldırım veya yeniden düzenleyin, ayrıca biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için olumlu teşviklerin ölçeğini genişletin.

- **Hedef 19** Ulusal biyolojik çeşitlilik stratejilerini ve eylem planlarını uygulamak için Sözleşme'nin 20. Maddesi uyarınca, yerel, uluslararası, kamu ve özel kaynaklar dahil olmak üzere tüm kaynaklardan sağlanan mali kaynakların düzeyini etkili, zamanında ve kolay erişilebilir bir şekilde önemli ölçüde ve kademeli olarak 2030'a kadar yılda en az 200 milyar ABD dolarını seferber ederek ve aşağıdaki maddelere uygun olarak arttırın;
 - a) Resmi kalkınma yardımları da dahil olmak üzere gelişmiş ülkelerden ve gelişmiş ülke Taraflarının yükümlülüklerini gönüllü olarak üstlenen ülkelere gelişmekte olan ülkelere, özellikle en az gelişmiş ülkelere ve gelişmekte olan küçük ada devletlerine ve ayrıca geçiş ekonomisine sahip ülkelere 2025 yılına kadar yılda en az 20 milyar ABD dolarına ve 2030 yılına kadar yılda en az 30 milyar ABD dolarına kadar biyoçeşitlilik ile ilgili bütün uluslararası finansal kaynakların artırılması
 - b) Ulusal ihtiyaçlara, önceliklere ve koşullara göre ulusal biyoçeşitlilik finansman planlarının veya benzer araçların hazırlanmasının ve uygulanmasının kolaylaştırılmasıyla yerli kaynak seferberliğinin önemli ölçüde artırılması
 - c) Etki fonları ve diğer araçlar da dahil olmak üzere özel finansmandan yararlanılması, karma finansmanın teşvik edilmesi, yeni ve ek kaynaklar oluşturmak için stratejiler uygulanması ve özel sektörün biyoçeşitliliğe yatırım yapmasının teşvik edilmesi
 - d) Ekosistem hizmetleri için ödemeler, yeşil tahviller, biyoçeşitlilik denkleştirmeleri ve kredileri, fayda paylaşım mekanizmaları ile çevresel ve sosyal koruma önlemleri için yenilikçi planların harekete geçirilmesi,
 - e) Biyoçeşitlilik ve iklim krizlerini hedefleyen finansmanın ortak faydalarının ve sinerjilerinin optimize edilmesi
 - f) Yerli halklar ve yerel topluluklar da dahil olmak üzere toplu eylemlerin, Toprak Ana merkezli eylemlerin ve topluluk temelli doğal kaynak yönetimi ve biyoçeşitliliğin korunmasını amaçlayan sivil toplum işbirliği ve dayanışması dahil olmak üzere piyasa temelli olmayan yaklaşımların rolünün artırılması
 - g) Kaynak sağlama ve kullanmanın etkinliğinin, verimliliğinin ve şeffaflığının artırılması.
- **Hedef 20** Biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için ortak teknoloji geliştirme ve ortak bilimsel araştırma programlarını teşvik ederek ve çerçevenin amaç ve hedefleriyle orantılı olarak bilimsel araştırma ve izleme kapasitelerini güçlendirerek; kapasite oluşturma ve geliştirmeyi, teknolojiye erişimi ve teknolojinin transferini

güçlendirin ve inovasyon, teknik ve bilimsel işbirliğinin geliştirilmesini ve bunlara erişimi, etkili uygulama ihtiyaçlarını, Güney-Güney, Kuzey-Güney ve üçlü işbirliği de dahil olmak üzere özellikle gelişmekte olan ülkelerde karşılamak için teşvik edin.

- **Hedef 21** Biyoçeşitliliğin etkin ve eşitlikçi yönetişimine, entegre ve katılımcı yönetimine rehberlik etmek ve iletişimi, bilinçlendirmeyi, eğitimi, izlemeyi, araştırmayı ve bilgi yönetimini güçlendirmek için mevcut en iyi veri, enformasyon ve bilginin karar vericiler, uygulayıcılar ve halk tarafından erişilebilir olmasını sağlayın; ve ayrıca bu bağlamda, yerli halkların ve yerel toplulukların geleneksel bilgilerine, inovasyonlarına, uygulamalarına ve teknolojilerine, ulusal mevzuata uygun olarak, yalnızca onların özgür, önceden ve bilgilendirilmiş onayı ile erişilmelidir.
- **Hedef 22** Yerli halkların ve yerel toplulukların, kültürlerine ve toprakları, bölgeleri, kaynakları ve geleneksel bilgileri üzerindeki haklarına saygı duyarak; yerli halklar ve yerel toplulukların ve bunların yanı sıra kadınların, kız çocuklarının, çocukların, gençlerin ve engelli kişilerin tam, eşitlikçi, kapsayıcı, etkili ve toplumsal cinsiyete duyarlı temsillerini ve karar alma süreçlerine katılımlarını ve biyoçeşitlilik ile ilgili adalet ve bilgiye erişimlerini sağlayın ve çevresel insan hakları savunucularının tam olarak korunmasını sağlayın.
- **Hedef 23** Biyoçeşitlilik ile ilgili tüm eylem, katılım, politika ve karar verme düzeylerinde tüm kadınların ve kız çocuklarının eşit haklarını, toprağa ve doğal kaynaklara erişimini, tam, eşitlikçi, anlamlı ve bilgilendirilmiş katılım ve liderliğini tanıyarak Sözleşmenin üç amacına katkıda bulunmak için tüm kadınların ve kız çocuklarının eşit fırsat ve kapasiteye sahip olduğu cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla, çerçevenin uygulanmasında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayın.